

FOTOGRAFIE JE PAMĚTÍ PRO DALŠÍ GENERACE

Když jsem doma, tak nadávám. Na vládu, na státní dluh, na zahraniční politiku, na počasí. Stačí ale jen, aby za mnou zapadla „hraniční závora“, a jsem sentimentální vlastenec.

Mám na sebe vztek, protože bych si přála být „lehce okoralý“ světoběžník, ale nejsem. Tedy jsem, ale jen s tou jistotou v zádech, že se za tři týdny, měsíc, dva vrátím domů. A v tomto případě slovo domů pronáším se stejným jímavým sentimentem jako E.T.

Dívám se na staré černobílé fotografie. Ještěže už v té době existovaly, protože jen díky nim můžu teď hledět do očí a na oči tisícovek chlapů ve svátečním oblečení, ženám v šátku i klobouku, jejich dětem.

Stojím v muzeu imigrantů na Ellis Islandu, Manhattan na dohled, a představuji si, jak to asi tehdy mohlo vypadat. Devatenácté století se nenápadně stává dvacátým a do země zaslíbené dnes a denně proudí desetitisíce lidí.

Jaké to asi je někde na francouzském venkově, v irském městečku, v horách na Valašsku sebrat svých šest dětí, těhotnou manželku a to poslední, co jim zbylo, střechu nad hlavou vyměnit za ložní lístky kamsi do Ameriky. Jaké to asi je odjet do takřka stejného neznáma, jako svého času Kolumbus, a na rozdíl od něj si být jist, že já už se nikdy nevrátím.

Dívám se na fotografie lidí, kteří mají oči tak odhodlané, jako jiní vyděšené. Na fotografiích jsou i ti, co mají už několikátý den mořskou nemoc, ale i ti, kteří právě *zkameněli*, protože poprvé uviděli Sochu svobody. „Kdo to je?“ ptá se užasle polská dívka, a kdosi v davu jí odpovídá:

„Bůh Ameriky.“ Stát tehdy na té lodi, také budu potřebovat ochranu jakéhokoliv božstva.

Antonín Dvořák byl v úplně jiné pozici, nejlépe jako zoufalý dobrodruh do neznáma, ale jako vážený člověk učil na konzervatoři. Impozantní příjezd na něho ale zapůsobil stejně jako na ty, co cestovali třetí třídou. Obrovská socha ční nad mořem. Jižní část Manhattanu s domy tak vysokými, že musí každou chvíli spadnout. Možná pro tu sílu prožitku je jeho *Largo ze Symfonie z Nového světa* nejhranější skladbou na světě.

Na stěně vidím fotografii plakátu v češtině. „Češi zbuďte se brzy morgiče.“ Zjevně počestělý výraz pro hypotéku (my Češi si prostě s těmi dluhy nedáme pokoj).

Prohlížím si symbolický strom nesoucí slova, kterými angličtinu obohatili právě přistěhovalci. Španělé dali angličtině *alligatora a canyon*, Inuité *kayak*, Francouzi dokouleli do slovníku *pumpkína*, a až z Angoly přicestovalo slovo *banjo*. Půl hodi-

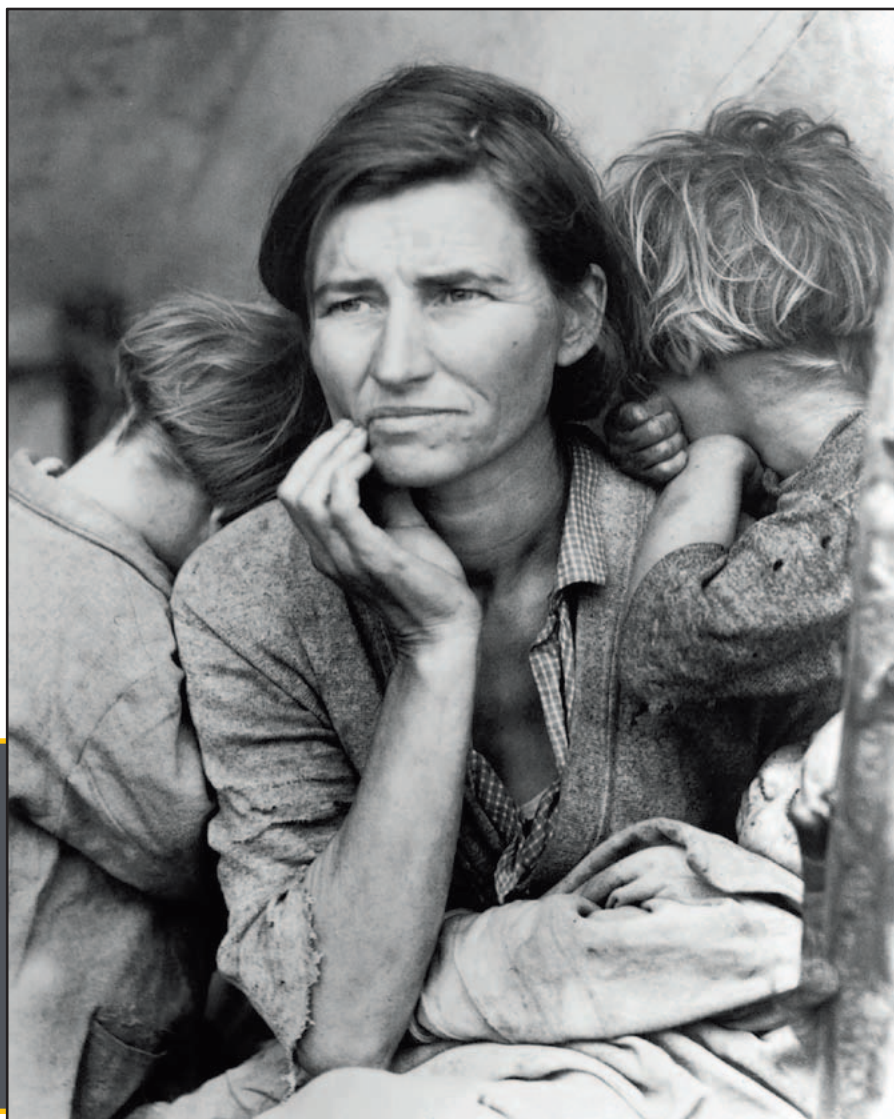
Snímek Marie Votavové

ny jsem hledala to slavné slovo, které si vymyslel Karel Čapek a svět si ho pak přivlastnil. Půl hodiny jsem hledala slovo *robot*. Není tam.

Zato v knize těch, co imigračním úřadem prošli, jsem našla Kociána i jmenovce svého muže. Říkám si, co je na tu šílenou plavbu vedlo? Bylo to více odhodlání, neohroženost, statečnost, nebo zoufalost a lehkovážnost?. Asi ze všeho trochu, ale klobouk dolů.

Ellis Island jsem viděla poslední den, co jsem byla v Americe a už dlouho jsem se tak netěšila domů. Doma jsem už dva dny a.... Štve mě politika i počasí...

Martina Kociánová

Pro mnohé imigranty cesta za vysněným novým domovem v amerických přístavech teprve začínala. Její dlouhá druhá část směrem na Západ přinášela mnoho utrpení, ale i nadějí. Fotografie má vynikající paměť. Nic nedokáže příběhy těchto lidí vyprávět lépe, než právě fotografie, jež v té době vznikaly. Tato je jedna z nejslavnějších... /jk

Dorothea Lange: *Migrant Mother, Nipomo, California, 1936*. Gelatin Silver Print. Library of Congress, Washington, D.C.